

SMAATRÆK AF DET KIRKELIGE LIV I ALSTED HERRED OMKRING 1750.

Af
Henning Jensen.

I.

KLOKKERINGNINGEN I BRINGSTRUP.

Fra 1733—53 var *Frederik Quist* Sognepræst til Lyngø og Broby og fra 1743 var han tillige Provst for Alsted Herred. Til ham indkom der 1746 en Klage fra Bymændene i Bringstrup over Degnen *Poul Hoff* i Sigersted, „at han ikke ringede for de 7 Mænd i Bringstrup Morgen og Aften, ihvorvel han havde gjort dette tilforn“. De Bringstrup Bymænd havde tillige sendt Klagen til Etatsraad og Amtmand *Lilienskjold*. Amtmanden samlede da Bønderne til et Møde hos Degnen for at faa Sagen afgjort. Men Degnen svarede, at „han kunde ikke udstaa for disse 7 Mænd alene at ringe, allerhelst han på den Tid ikke kunde faa nogen at ringe for sig ringere end 5 Rdl. 2 Mk.“ Desuden havde hans Formand i Embedet faaet 4 Rdl. 4 Mk. for at passe Uhrværket, ringe Klokkerne og gøre Kirken ren; men denne Godtgørelse havde han *ikke* modtaget, og han mente derfor, at hans Forpligtelse til

at ringe var bortfalden. Forøvrigt indskød han Sagen til Biskoppen som Kirke-Patron og hans Øvrighed. Bymændene erklærede nu, „at naar Biskoppen sagde, at Degnen skulde være fri for at ringe Morgen og Aften, vilde de være fornøjede, og saa skulde Degnen faa sit Tiende-Korn, som de hidtil har indeholdt og nægtet ham, hvis han ikke vilde ringe“.

Provst Quist indberettede nu Sagen til Biskop *Hersleb*, og henstillede til Biskoppen, at Degnen Hoff „maatte forskaanes for denne Udgift og hjælpes til sin Tiende“. Provsten henviste til, at der var forefaldet et lignende Tilfælde i Munkebjergby. Her var nemlig en Degn, *Christian Winther*, som ikke vilde ringe med Klokkerne i Bromme Kirke Morgen og Aften. Ved en Bispevisitats 1712 klagede de Bromme Bymænd til Biskop *Worm* over Degnen. Men Biskoppen sagde offentlig, „at dersom de vilde have ringet Morgen og Aften, skulde de selv betale det.“

Dermed hørte Striden op. — Provst Qvist sluttede sin Skrivelse til Biskoppen saaledes: „Turde jeg tage mig den Frihed at intercedere (gaa i Forbøn) for ham, vilde jeg gerne, thi han lever ædruelig, fager vare paa sit Embede, og haver sat Degneboligen i god Stand.

Hernæst recommanderer jeg mig i Deres Høiædle Høiærværdigheds faderlige Bevaagenhed, der i al Underdanighed stedse henlever

Høiædle, Høiærværdige Hr. Biskop min

Høist elskeligste Hr. Faders

Underdanigste Tjener

Friederich Quist.“

Liunge d. 5. Marts 1746.

Biskoppens Svar findes ikke i Landsarkivet. Men der er jo ingen Tvivl om, at han har fulgt Provstens Henstilling, og at de 7 Bringstrup Bymænd, hvis de i Fremtiden vilde have ringet Morgen og Aften, har maattet betale det selv.

ET GENSTRIDIGT KVINDFOLK.

Pastor *Nyholm*, som fra 1746—68 var Sognepræst til Slaglille og Biernede, fandt sig d. 15. Marts 1747 foranlediget til at forelægge Biskop *Hersleb* følgende ubehagelige Sag:

„Høiædle, Høiærværdige Hr. Biskop,
Gunstigste Patron!

Jeg tager mig herved den Frihed paa mit Embedes Vegne at communicere Deres Høiærværdighed en Casus, som forefaldt i Biernede Kirke i Søndags d. 12. Martii med et besøvet Kvindfolk af Fulby, ved Navn *Johanne Niels-Daatter*, som stod aabenbar Skrifte, og da hun efter Ritualens Bydende skulde bede Menigheden om Forladelse, vilde hun ikke, men sagde, at hun vilde bede Gud om Forladelse. Da jeg repeterte det endnu nogle Gange med Forklaring, at hun havde forset sig mod Menigheden og derfor og burde bede om Forladelse, vilde hun dog ikke bekvemme sig hertil, hvorfor jeg heller ikke absolverte hende (gav hende Syndsforladelse) siden jeg saa saadan en Hovmod og Trodsighed at regere hos hende. Hendes Bekendelse var dog næppe sandfærdig, thi hun udlagde til Barne-Fader en Lamme-Kræmmere, hvis Navn hun ikke vidste, ei heller Steden, hvorfra han var; og Rygtet gaar ellers om hende, at hun er besvangret af en Ægte-Mand i Fulby, som hun dog ikke vilde bekende i Kirken offentlig eller i mit Hus hemmelig, eller i sit eget Hus, hvor jeg ved min Medhjælper har været for et Par Maaneder siden for at afhøre hendes Bekendelse, som jeg var nødt til at gøre, af Aarsag, at hun snart

udlagde en i Byen, snart en anden, saa der blev en stor Forvirring i den samme By, og ingen kunde vide sig sikker for hendes slemme Mund. Dette er Sagen i sin rette Sammenhæng. Nu udbeder jeg mig underdanigst Deres Høiærværdigheds Befaling, hvad jeg videre skal foretage med samme Menneske, forblivende med al Submission

Høiædle og Høiærværdige Hr. Biskop
gunstigste Patron

Deres
Ringeste Client
og allerskyldigste Tjenere
Christopher Nyholm.

Slaglille d. 15. Martii 1747“.

Det Svar, som Pastor Nyholm fik fra Biskoppen, findes desværre ikke i Landsarkivet. Men Bispens Skrivelse gav Pastor Nyholm Anledning til at sende Biskoppen et nyt Brev, hvoraf fremgaar, at Johanne Nielsdatter fremturede i sin haardnakkede Opsætsighed, trodsende baade Bisp og Præst.

Pastor Nyholm skriver :

„Høiædle, Høiærværdige Hr. Biskop
Gunstigste Patron!

Endskjøndt jeg af Deres Høiærværdigheds gunstigste Skrivelse haver en tydelig og fuldkommen Befaling og Underretning for mig hvorledes jeg skal angribe min Sag med sidst omkrevne Johanne Nielsdaatter, saa dog tager jeg mig i dybeste Underdanighed den Frihed at exprimere (udtrykke) mig noget tydeligere og udførligere. — Jeg vilde ikke antage hende til offentlig Skriftemaal førend hun havde gjort Barsel, i Forventning at Fødselens Smerter skulde bringe hende til en sandfærdig Bekendelse; men da hun saa tit overhængte mig, lod jeg mig tilsidst persuadere (overtale); men mange Gange og især denne sidste Gang, bad jeg hende betænke sine timelige og evige Velfærd; men som hun er meget

fræk og haard, var dette forgæves. Jeg tænkte derfor offentlig at tale saa eftertrykkelig, at det næst Guds Bistand skulde røre hele Menighedens Hjerter og følgelig ogsaa hendes. Til den Ende udvalgte jeg til Skriftetale Pauli Ord 1. Cor, 6, 15, hvor min Hovedsag var at vise Horeriets Synd som den vederstyggeligste Synd fremfor alle Synder. Jeg gik disse Ord saa eftertrykkelig og yderlig igennem som jeg kunde, og i min Application (Henvendelse) bl. a. forestillede hende, om hun nu i den treenige Guds og hans hellige Englers Overværelse, samt i en hel Menigheds Paahør turde understaa sig at komme frem med en løgnagtig Bekendelse o. s. v.; men i alt dette var (hun) saa ubevægelig som en Knub. Jeg kunde derfor ikke gjøre andet end overlevere hende til Guds Langmodighed og følge min Ritual; og da jeg sagde: „Saa vender Eder om o. s. v.“, vilde hun ikke røre sig, men med fræk og lydelig Røst sagde: „Jeg beder kun Gud om Forladelse“. Jeg foreholdt hende da det sidst omskrevne, men hun blev ved sit første Mundheld, hvorfor jeg viste hende bort. Hun har siden ladet sig forlyde med, at om man endog vilde føre hende til Rom, vilde hun dog aldrig bede Menigheden om Forladelse. Jeg forbliver i dybeste Underdanighed

Høiædle, Høiærværdige Hr. Biskop

Deres

Ringeste Client

og

Underdanige Tjenere

Ch. Nyholm.

EN VRED DEGN.

Samme *Christopher Nyholm*, Sognepræst for Slag-lille og Biernede Menigheder, havde saa mange Bryderier med sin Degn, at han tilsidst saa sig nødsaget til at henvende sig til Biskop *Hersleb* med følgende Klage:

„Deres Høiædle Høi-Ærværdighed
Min naadige Herre!

Jeg har nu i 18 Aar været i det offentlige Lære-Embede, men aldrig haft saadan en Dag som sidstleden Dom. 8 p. Trin. (8. Søndag efter Trinitatis). Jeg har læst noget om *Ira Theologica & Philosophica* (den theologiske og filosofiske Vrede); men da erfarede jeg, at *Ira Diaconotica*, Degnes Vrede, overgaar de to forrige. Jeg har en Degn, navnlig *Søren Lund*, som af min Auteccessors (Formand) Hr. *Agerbech*, og min Præ-Auteccessors (Formands Formand) Enke, *Madam Hammer*, blev mig, ved mit Embedes Tiltrædelse beskrevet som et ildesindet og malitieux Menneske, men da jeg vidste hvad bedrøvelige Frugter Uenighed fører med sig, har jeg altid omgaaets ham som et raaddent Æg, og har han nogenlunde fundet sig i Billighed indtil for en 3 Aars Tid siden, da han ved sit andet Giftermaal kom i Svogerskab med Hr. Provst *Hviid* i København ved at faa til Ægte Jomfru *Jonasen*, Søkendebarn til Provstinde *Hviid*, hvilken Degne-Kone for 7 Maaneder siden er død; da begyndte han, stolende paa sit Svogerskab, at vise hvad han førte i sit Skjold, ved af forsømme sit Embede, naar han lystede. Jeg talte ham til derfor, da vi red sammen til Sogns, men han lod sig forlyde med, at saa lidet som Biskoppen havde at befale over Provst *Hviid*, saa lidet havde jeg at befale over ham; enhver vidste sit, og enhver kunde passe sit; hvorpaa jeg svarede, at jeg vilde blive ved hans fremsatte Lignelse, og ligesom der var Subalternation (Forhold mellem Over- og Underordnede) i København, saa var der og paa Landet, og dersom han glemte, han var Degn, saa skulde jeg daglig minde ham derom, og vise ham, hvad han var. Da hans Bitterheds Ild havde udkogt, bad han om Forladelse med Begæring, at jeg ei paa behørlige Steder vilde melde hans Opførsel, hvilket jeg lovede, med Condition (paa den Betingelse), at han herefter skulde opføre sig som Degn. — Imidlertid

har han dog imellemstunder opført sig forsømmelig i sit Embede, og da han lever i Annexet, har jeg til halve og hele Timer maattet opsætte Gudstjenesten for hans Skyld. Jeg har i Kærlighed advaret ham, men alt forgæves. Det skete derfor sidste Søndag, at han biede en halv Time over den rette Tid, hvorfor jeg lod ringe sammen, selv læste i Chorsdøren, og begyndte Kyrie (Indgangssalmen). Da vi sang paa det sidste Vers af Salmen, kom han med største Furie (Raseri) i Kirken, og i Stedet for at synge skikkelig, jagede han i sin Bitterhed saadan paa, at Menigheden tit i Salmerne maatte springe over et Par Linier, fordi de ei kunde følge ham. Da alting var til Ende, tiltalte han mine Børns Præceptor (Lærer) *Flesborg* i Kirken og iblandt andet sagde, at Præsten vilde nu ogsaa være Degn, men han kunde lade *ham* blive Degn og selv være Præst. Jeg talte med Flid ham ikke et Ord til, men da jeg kommer i Biernede Kirke, hvor Forpagteren og hans 80 Aar gamle Kone skulde betjenes med Sacramentet før Tjenesten, siger jeg til ham, at han skulde hente Kirkebrødet, thi Vinen bragte jeg selv med mig i min Lomme. Da svarede han, raabende i Kirken: „Nei, I har været Degn én Gang før i Dag, saa kan I være Degn endnu; og jeg kan vel tænke, I vil have Flesborg til at være Degn.“ Jeg sagde da til Forpagteren og hans Kone, at de skulde være Vidner til det passerede, hvorpaa han raabte rasende: „Ja, værer Vidner til hvad for en Præst jeg har, som ved alle Lejligheder søger offentlig at prostituere mig; der maa en Skælm være Degn hos saadan en Præst, og jeg skøtter ikke om at være Degn en Time længere o. s. v.“ — Jeg tav ganske stille, og mens jeg skriftede, kom han bumlende op til Alteret med Kirkebrødet, men hvad han da sagde, veed jeg ikke, og har heller ikke set ham siden.

Alt hvad jeg har skreven vil jeg skaffe vidnefast om forlanges, samt Hr. Agerbecks og Madam Hammers Attester om hans forrige Opførsel. Han er

desuden ganske forsømmelig i sit Embede, har ikke læst en eneste Gang i Sommer og ikke over 7 Gange i Vinter, vil aldrig vise mig sin Læse-Bog, og da jeg engang erindrede ham om de biskoppelige Monita (Paamindelser), fik jeg til Svar: „Monitum non est lex“, (en Paamindelse er ikke nogen Lov), som er nok alt det Latin han ved. Nu overlader jeg det ganske til Deres Højædle Højværdigheds vidt bekendte og berømte Jugement (Skøn) hvad herved skal gøres. Forblivende i dybest Underdanighed

Deres Højædle Høj-Ærværdigheds
Underdanigste Tjener
Christoffer Nyholm

Slaglille, d. 15. August 1753.

Biskoppens Svar paa denne Klage, findes ikke i Landsarkivet. Men af en Takskrivelse som Pastor Nyholm sendte Biskoppen d. 15. Oktober, fremgaar det, at Svaret har været tilfredsstillende. Pastor Nyholm skriver nemlig, at „den Sag med min Degn er, efter Deres Højædle Højærværdigheds grundige Forslag bleven forligt“. Og han tilføjer:

„Jeg har intet andet hvormed jeg kan vederlægge slig en uforskyldt Naade end et taknemmeligt Hjerte, ønskende, at den store Guds højtprikelige Forsyn ville lade Deres Højædle Højværdighed med sin ganske Højædle, Biskoppelige Familie leve længe og vel, og snart glæde Deres Højædle Højværdighed og det ganske Clericie med Deres Hr. Svigersøns, vores fromme Hr. Biskop Harboes hastige Restitution, paa det at, naar nu Moses engang, men sildig, skal opstige af Nebo Bjerg, en Josva da kunde trøste os med vor Moses Bortgang. Jeg forbliver i dybeste Underdanighed.

Højædle og Højærværdige Hr. Biskop.
Min naadigste Velyndere
Deres Underdanigste Tjener
Ch. Nyholm.

Slaglille, d. 18. Oktbr. 1753.

Dette sidste med Moses og Josva er en fin Compliment til Biskop *Hersleb* og hans Svigersøn *Harboe*, der var Biskop i Trondhjem Stift fra 1746—48. Da han 1748 vendte tilbage til København, blev han gift med Biskop Herslebs Datter og blev hans Medbiskop over Sjællands Stift. — Det fremgaar altsaa af Nyholms Brev, at Biskop Harboe 1753 var syg. Han kom sig imidlertid igen, thi da Biskop Hersleb, som en anden Moses, steg op paa Nebo Bjerg 1757 efterfulgtes han af Josva, Svigersønnen Harboe.

EN STRIDBAR DEGN.

Ved Aar 1746 var der i *Stenmagle* en Degn, der hed *Benjamin Aagaard*. Han synes at have været et uroligt Hovede, der laa i stadig Strid med sine Foresatte. Saa meget er da vist, at der i Marts 1746 blev nedsat en Provsteret over ham, efter at han først var suspenderet fra sit Embede. Suspensionen blev ham lovlig forkyndt af to andre Degne, men ikke destomindre vedblev Aagaard at fungere som Degn til ind i April Maaned.

Af Fiscalens (den offentlige Anklagers) Indlæg til Provsteretten fremgaar, at Biskop Hersleb i hele 3 Aar har givet Aagaard „meget naadige og bevægelige Formaninger og Advarsler“ paa Grund af hans „Stridighed og Egensindighed“ og Handlinger som var „baade formastelige og uanstændige“.

Desværre er de Bilag, der i Enkeltheder oplyser Aagaards Opsætsigheder baade mod Biskop, Provst og Sognepræst, gaaet tabt og findes ikke i Landsarkivet. Men Resultatet af Provsteretten blev, at man tilraadede Aagaard „underdanigst at submittere (underkaste) sig og deprecere (bede om Forladelse),

samt herefter at forlade sin Haardnakkenhed og at tilbede sig Deres Højædle Højværdigheds (Biskoppens) Naade og Forbøn“. — Fiscalen slutter sin Skrivelse til Biskoppen saaledes:

„Jeg vilde ønske for hans Kones og mange Børns Skyld, han følger dette Raad, og ikke lader sig afvende af stridige og ham skadelige Gemytter, da han ellers ingen Lemfældighed fra yderste Straf, enten kan fortjene eller forvente“.

I Virkeligheden synes nu ogsaa Degnens Mod at være knækket. — Af en Skrivelse fra Provst *Quist* i Liunge til Biskop Hersleb af 5. Maj 1746 fremgaar det, at Degnen Aagaard Dagen forud har været hos Provsten, og lovet, at han med denne Post vil aflægge sin underdanigste Compliment og Taksigelse for al den Faderlighed, som han i sin Opsætsighed af Deres Højædle Højærværdighed har haft Prøver af“.

Et Par Dage efter sit Besøg hos Provsten skrev da ogsaa Aagaard følgende Brev til Biskoppen:

„Højædle Højærværdige Hr. Biskop
Højbydende Naadegunstige Øvrighed!

Deres Kgl. Majestæts allernaadigste Resolution paa min allerunderdanigste Supplique (Bønsskrift) saavel som Deres Højædle Højærværdigheds naadige Mulct, er mig af min Velærværdige Hr. Provst tilkendegivet, hvorfor jeg allerydmygeligst takker og hørsommeligst skal aflægge til bestemt Tid tilligemed Quittering, at Fiscalen for sin Umage er fornøiet, saavel som og i Justits-Protokollen erkende og afbede min Forseelse imod min allernaadigste Konge og min høigunstigste Hr. Biskop. Jeg takker da den høigunstigste Hr. Biskop for den faderlige Kærlighed han har udvist imod mig, sin allerringeste Client, og ikke straffet mig efter min Fortjeneste, saa enhver geistlig Mand maa prise sig lykkelig ved saa-

dant naadigt Forsvar. Gud selv velsigne og belønne Deres Høiædle Høiærværdighed med ganske Høiædelige Hus og Familie for saadan høistmilde Naade og Barmhjertighed imod mig fattige Mand, hvorom jeg og i mine daglige Bønner skal anraabe min Gud indtil mit sidste Aandedræt og Livstid; med al op-tænkelig Veneration, lever i største Submission

Høiædle Høiærværdige Hr. Biskoppens
min høibydende gunstige Øvrigheds
allerydmygeste og ringeste Tjener
Benjamin Aagaard.“

Stenmagle d. 7. Mai
1746.

Men det varede ikke længe før den krigeriske Degn var indviklet i en ny Strid med Skoleholderen i Stenmagle, *Villads Olufsen*. Man maa huske paa, at i den Tid var Degn og Skoleholder to forskellige Personer; Degnen var en kirkelig Embedsmand, der skulde lede Kirkesangen, bistaa Præsten ved kirkelige Forretninger, catechisere med Børnene o. s. v. Skoleholderens Opgave var at læse med Sognets Børn.

Hvad Striden drejede sig om, ser vi af følgende Skrivelse fra Willadz Olufson til Provst *Quist* i Lyngø:

„Velærværdige Hr. Proust
Gunstige Øvrighed!

Jeg underdanigst høilig aarsages at andrage for hannem, hvorledes jeg blev overfalden af Degnen hæderlige og vellærde Hr. Benjamin Aagaard sidst afvigte Mandag Aften d. 22. September, som skete med Skælden og Smælden og anden Haardhed imod mig forøvede udi mit eget Hus, af Aarsag (at) jeg ikke, efter hans Befaling vilde gaa om i Byerne med Collect-Bogen, med mindre han fremviste Øvrigheds Ordre derfor, den han beraaber sig paa at have, og fordi man ikke altid kan være berustet at have

tvende Vidner i Huset, tænkte (han) da vel at kunne sige og gøre hvad han lystede; og ifald han til intet vil gøre hvad jeg imod ham kan have, er jeg og min Kone overbødig (rede til) ved vores Ed det at bekræfte, om det os maa blive tilladt. — Forventer med al Ydmygheds Respekt Hr. Proustens gode Assistance.

Forbliver Velædle Hr. Proustens
Underdanige Tjener
Willadz Olufson."

Stenmagle d. 24. Septbr. 1749.

Provst Quist har derefter sendt denne Skrivelse til Degnen Aagaard for at indhente hans Erklæring. Fra Aagaard fik Provsten følgende Svar:

„Allerydmygst Erklæring!

Det er vel sandt, at jeg anmodede Skoleholderen Willads Olsen at gaa med Collect-Bogen i nærmeste Byer, dog med al Kærlighed og Høflighed; men det er ganske usandfærdigt at jeg med Skælden og Smelden eller anden Haardhed har ham beegnet, og skal han være en Løgner indtil han sit falske og løgnagtige Angivende lovligen beviser, og forundrer jeg mig høiligen, at Skoleholderen tør understaa sig at andrage saadan Løgn for saa høi Øvrighed.

Stenmagle d. 17. October 1749.

Benjamin Aagaard."

Derefter sender Provst Quist Skoleholder Olufson følgende karakteristiske Skrivelse:

„Til Willads Olsen
Skoleholder i Stenmagle!

Jeg sender Eder her indlagt Degnen Aagaards Svar paa Eders Klage, som synes noget haard; finder I Eder fornærmet, og tillige kan bevise Eders Fornærmelse af ham, faar I ved lovlig Omgang udgøre eders Sag. I øvrigt er det bedst at vogte sig for hans Omgængelse, hvornæst jeg forbliver Eders tjenstvillige Ven
Friederich Quist."

Liunge d. 23. October 1749.

Altsaa Provsten vilde ikke have med Sagen at gøre, men henviste Skoleholderen til at anlægge Sag mod Degnen. Det er klart, at denne Degn i Stenmagle har indjaget Autoriteterne en saadan Skræk, saa de „vogtede sig for hans Omgængelse“.

Men Skoleholderen Olufson, — der efter Navnet at dømme mulig har været en Islænder — synes ogsaa at have haft Ben i Næsen; thi da Provsten ingenting vil gøre, henvender han sig til Biskoppen. Han sender sin Klage til Provsten og Degnens Svar herpaa til Biskoppen og ledsager dem med nogle Bemærkninger, i hvilke det bl. a. hedder:

„Den gode Gud véd, at der var ganske liden Høflighed i hans (Degnens) Begegnelse, idet han om Søndag Eftermiddag, da Gudstjenesten var endt, kom ned til mig i mit Hus og sagde: Hvilke Byer vil I gaa til med Collect-Bogen? Hvortil jeg svarede: Jeg véd det ikke. — Ja, jeg véd det heller ikke, sagde han. — Thi da det ikke var mig af høie Øvrighed befalet, syntes mig han idetmindste maatte begæret det af mig (bedet mig derom). Men som jeg af min Enfoldighed ikke vidste hvad jeg skulde svare ham, gav jeg ham ikke synderlig Svar derpaa, før jeg om Morgen havde talt med Sognets Præst, Velærværdige Hr. *Søren Wiccart*, som min nærmeste Øvrighed, som sagde, at det var Degnen befalet at befordre Collect-Bogen om i Byerne, jeg kunde kun passe paa min Skole. Blev der begjært mere af mig kunde jeg svare, at jeg denne Gang vilde være ham til Tjeneste. Dog ei at være forbunden dertil. Da jeg kom igen fra Præstens, gik min Kone straks op til Degnens og kom en af hans Døtre i Tale, og sagde, at jeg ikke kunde faa Leilighed at gaa med Bogen, saasom der var mange Børn, og jeg skulde passe min Skole. Siden om Aftenen kom den ældste Datter, muligen at skulle bese Leiligheden om der var nogen inde, og var der ingen andre end jeg og min Kone. Hun

spurgte da, om jeg havde været omkring i Byerne med Collect-Bogen, hvortil jeg svarede Nei. Saa snart hun var bortgaaen, kom Degnen selv, og ligeledes spurgte mig ad, om jeg havde været omkring i Byerne med Collect-Bogen, hvortil jeg og svarede Nei. (Han) sagde saa jeg skulde gaa med den. Jeg spurgte ham ad, hvem det havde befalet. Han sagde: Det har jeg. Jeg sagde da, at jeg ikke gik efter den Befaling, med mindre jeg saa Øvrigheds Ordre. Han sagde saa sig at have Biskoppens Ordre. Mens han saa stod og diskuterede, slog han mig nogle Gange for Brystet med Bagen af sin Haand, indtil jeg sagde til ham, han skulde ikke slaa mig i mit Hus, han skulde lade mig nyde Fred. (Han) truede mig saa, at jeg inden kort Tid skulde blive suspenderet, og i Morgen vilde han lade mig beskikke (?) ved tvende Mænd. — Da han vilde til at gaa bort sagde han: „I er en Hundsvot og Skjælm“. Jeg og min Kone fulgte bagefter ham i Gaarden og sagde: De Breve, som han har skrevet mig til, skulde blive sendte til Øvrigheden. Han sagde, at jeg skulde komme til at gaa om at tigge, med andet mere, det (hvad) en Kone tillige med os tilstaar at have hørt. Han sagde, at jeg skrev som en Hundsvot og Skjælm, og at jeg skulde gaa om at tigge. Min Kone saavel som nogle (der) staa i Dørene lige for vores, og vel siger, at de hørte noget deraf, men dog ikke synderlig vil være det bekendt, da de det gerne kunde høre saasom Stue-Døren tillige med de andre stod aabne og han taledede temmelig høit. — Degnen har og foruden beskyldt mig hos Provsten for nogle skammelige, ublu grove og usandfærdige Ord, som jeg skammer mig ved og næppe tør nævne for saa høi Øvrighed, som var at jeg skulde sagt jeg sk... baade ad Biskop og Provst og af dem allesammen, hvilke Ord Degnen aldrig har hørt, at nævne talt af min Mund; det jeg og med en god Samvittighed kan kræve Gud til Vidne paa: Jeg haver og underdanigst indlagt Degnens Skrivelse

til mig, som er rigtig Copie af Originalen, hvoraf til ydermere Bevis kan ses, at han tilforn ikke har sparet at skælde mig i sine Breve, hvorom vi siden dog er bleven forliget. Og som jeg, af indlagte Provstens Brev erfarer, at, om jeg synes mig fornærmet, faar jeg ved lovlig Omgang afgøre min Sag, det jeg fattige Mand ikke haver Evne og Formue til, og derfor maa lade mig forurette af ham; hvorover jeg underdanigst og ydmygst er Deres Høiærværdighed bønfaldende, at han naadigst vil behage at assistere mig efterdags at nyde Fred for Degnens utilbørlige og ulovlige Omgang og Beskyldning. — Jeg vil underdanigst have mig udbedt Hr. Biskoppens naadige Resolution. Jeg stedse med al Ydmyghed og Underdanighed forbliver

Naadige Øvrigheds
Underdanige og ydmygste
Tjener
Willadz Olufson“.

Stenmagle d. 18. November
1749.

Man maa vel antage, at Biskoppen har besvaret denne Skrivelse fra Skoleholder Olufson, men Svaret er gaaet tabt og findes ikke i Arkivet. Det er dog sandsynligt, at Hr. Olufson ikke fik noget ud af sin Klage. Kunde Degnen Aagaard, efter tre Aars Opsætsighed mod baade Biskop og Provst, slippe med en Bøde paa 10 Rdr. er det ikke rimeligt, at en fattig Skoleholder kunde faa Bugt med ham. Han har vistnok maattet gaa med Collect-Bogen og finde sig i, ogsaa for Fremtiden, at blive udskældt af Degnen for Hundsvot og Skælm.

Men at en Degn under Enevælden kunde sætte sig op mod Biskop og Provst og Sognepræst i tre Aar og maaske længere uden at miste sit Embede, er meget mærkeligt. Det havde næppe gaaet i vor Tid.